

Beszélgetés a továbbtanulásról

**Javasolni is felelősség
Az egy műszakért
Szabadság egyszerre
„Idegen” szakon**

Az asztalt személyzeti osztályvezetők, oktatási felelősök és felnőtt »diákok« ültek körül a Dél-Magyarország szerkesztőségének meghívására. Ahány mondat, annyi tapasztalat, gond, megoldásra váró feladat. Milyen problémákat okoz napjainkban a tömeges tanulás, a magasabb tudás iránti vágy?

Az egész országban, s így Szegeden is hatalmas lendülettel fejlődik, formálódik, alakul az élet. Az üzemek, gyárak egyre korszerűsödnek. A többszínű falak között automata, vagy félautomata gépsorok, új technológiák, új munkastílus, új nagyobb feladatok. S a megnövekedett feladatok végrehajtásához műveltebb, magasabb tudású emberekre van szükség. Soha ilyen méreteket nem öltött a tanulás Szegeden mint most. Társadalmi szükségletté vált. Ha valaki boldogulni, haladni, fejlődni akar — tanulnia kell!

Ma már nem kell rábeszélünk embereket, hogy iratkozzanak be valamilyen iskolába. Ma már inkább le kell beszélnünk dolgozókat bizonyos iskolatípusokról. Vagy magyarázni: várjon még egy-két évet, mert a vállalat nem bírja szabadságát.

Az első kérdés ezen a beszélgetésen az volt: kötelese-e a vállalatnak minden jelentkezőt iskolába javasolni?

A textilművekben a beruházás, üzemépítés munkája az új üzemrészt, a szövőde felszerelése és benépesítése hozzáértő munkásokkal olyan hatalmas feladatot ró a vállalatnak szinte minden egyes dolgozójára, de főként műszaki és gazdasági vezetőire, hogy alig tudnak még külön tanulmányi szabadságot engedélyezni. Szabattizennégyen járnak technikumba. Új jelentkezések esetén nagyon meg kell gondolni, érdemes-e, megéri-e javasolni?

Érdemes-e? El tudja-e végezni, képes-e rá, nem esik-e ki az első beszámoló időszakában, s ezzel elveszi a helyeket másoktól. És mi lesz, ha letelik az iskolaidő, ha végzett a ma még csak jelentkező, s benyújtja a bizonyítványát? »Tessék, végeztem. Kérem az írásztalt.«

S ha még csak a bizonyítvánnyal a kézben jelentkezzenek szinte követelők! De már előbb is. Három muszákos vállalatnál roppant terhet ró a munkatársakra is, hogy mások tanulnak. Minden »diák« igényli a délelőtti műszakot, s ez érthető is. Komolyan veszi a tanulást, nem akar mulasztani, s nem is teheti, mert elmarad. Sokan megszakították emiatt tanulmányaikat. De lehet-e mondani az egyik szövődnak, hogy négy évig állandóan délelőtt és délután jössz dolgozni, mert munkatársad iskolába jár?! Igen ám, de minden vállalatnak vannak állandó délelőttiösei. A délelőtti munkakörben ezeknél a vállalatoknál azonban főként csökkentett munkaképességeket foglalkoztatnak. Olyanokat, akik ott hosszú évek becsületes munkája közben váltak csökkent munkaképességűeké. Leváltatták őket azért, hogy tanulót tegyenek a helyükbe? Vagy ha így nem megy: szabad új munkaköröket kreálni, hogy egy-két embert

**Más egyetem is kellene
Ez munkára nevelés?
Pártmunka, vagy tanulás?
A káderfejlesztési tervről**

igényeinek megfelelően megtartsa a vállalat?

Másik nagy probléma; üzemeken belül a tanulási láz egyes kategóriákra korlátozódik. Ennek oka részben az, hogy némely munkakörök betöltését miniszteri rendelet szabályozza. Pontosan meghatározza, hová, milyen iskolai végzettség kötelező. Másrészt pedig a kollégák egymás közt megbeszélik: »Tanuljunk együtt!« és kettesével, négyesével indulnak, hogy ezzel könnyebb legyen a nehéz éveket. Azután jön a vizsgaidőszak, s mindegyik egyszerre akarja kivenni szabadságát. Hogyan tudják megoldani a sok munkanap kiesést például a ruhagyár tervosztályán, ahol hat ember tanul, s közülük háromnak 70 nap szabadság jár. Ki végezze el munkájukat?

Vannak olyanok is, akik nem a vállalat profiljához illő iskolaformára jelentkeznek. »Iskoláztasson-e« a vállalat más érdeklődési körű embereket — amikor elég gondot okoz szakembereit taníttatnia?

Aki szakmájában tanul tovább, annak már két éves szakmai gyakorlata feltétlenül van. Részt vesz a termelő tevékenységben, van anyagszerke és amilyen mértékben tanul, olyan mértékben tudja értékesíteni ismereteit munkahelyén. Aki pedig »idegen« szakon tanul, marad az elméletnek. Gyakorlati hasznosításához csak akkor jut hozzá, ha az iskola elvégzése után otthagyja eredeti munkakörét, nem egyszer vállalatát is, s újonnan elsajátított szakmájában kezd dolgozni. Mindebből az következik, hogy az olyan iskolázás célszerű, amely összefügg a dolgozók munkakörével.

Tréfásan hangzott el, hogy »Szeged a napfény és a gázok városa«. Tréfásan, de sok benne az igazság. Aki egyetemre kíváncsi, leginkább a jogot választja. Vannak, akik elintézik azzal, hogy »ez a kor divatos pályája«, s aránylag »könnyen« ad doktori címet. Itt, Szegeden ennek a jogi karon való túlzott tanuláshoz mégsem teljesen ez az igazi oka. Inkább az, hogy országsszerte koncentráltan épültek egyetemeink, főiskoláink. Ha valaki Szegedről műszaki egyetemre akar járni, Miskolcra, vagy Budapestre kell jelentkeznie. Ennek pedig nemcsak az a hátránya, hogy a levelező tagozat sokkal nehezebb, hanem az is, hogy ilyen esetekben a tanulás nagyobb terhet jelent. Az újszegedi szövődeben számították ki, hogy évente körülbelül 5—6 ezer forintjukba kerül a tanulási, utazási stb. költségek a pesti műszaki egyetemre beiratkozott szakembereknek.

Eppen ezért már az első évben legalább szűkebb körű képzésnek például Közgazdasági Egyetemre, ha egy ki-helyezett évfolyama volna Szegeden.

És itt egy kicsit visszakanyarodunk a szakmunkásképzés problémáira. Jó volna, ha az új szakmunkásgárda magját a politechnikai oktatásban részt vevők adnák. A Kenderfonó- és Szövőipari Vállalathoz körülbelül 10 osztály

jár gyakorlati foglalkozásra. A tanult »szakmában« egyetlen egy sem maradt a középiskola elvégzése után az üzemekben, aki nem tanul tovább. Megéri így a vállalatnak, hogy gondoskodjék elméleti és gyakorlati oktatógárdáról, hogy törődjék, bajlódjék a gyerekekkel?

És nemcsak a gyerekekkel vannak problémák. Újszegedi példa, hogy a régi funkcionáriusok, párttagok nem járnak iskolába, mert mint mondják, a rájuk bízott társadalmi munkájukat becsülettel akarják elvégezni. A kábelgyárból is hallottunk hasonló példát.

Igy azután választás elé érkezik sokan. Társadalmi, pártmunkás maradjon, vagy saját magával törődjön, képzeze magát? Általános vélemény volt: a vállalatok rágaskodnak az aktív párttitkárhoz, a tömegszervezeti tisztségviselőhöz. Nem mondanak le munkájáról, még a tanulóévek idejére sem. Pedig ez a nézet helytelen.

Az üzemek általában káderfejlesztési, oktatási terveket dolgoznak ki. Ezek is érdemelnek egy kis figyelmet. Legjobb talán a ruhagyári példa, amelyről így beszélt a »főszereplő«: »Láttak bennem valamit. Rábeszélésre többször nekiugrottam. De nem tudom végigcsinálni. Hiába, hatalmi szóval nem megy a tanulás! Talán majd egy-két év múlva. Most inkább, ha kell, visszamegyek a gépeim mellé dolgozni.«

És a következőket is egy ruhagyári dolgozó mondta el: »Nem értem még most sem, hogy miért nem javasolnak a közgazdasági egyetemre. Becsületesen dolgozom, számítottam rá, hogy ennyit megérdemlek. Azt a választ kaptam, hogy nem szerepelek a káderfejlesztési tervben.« A két példa magyarázatot nem kíván. Talán csupán egy megjegyzést: időnként nem ártana a káderfejlesztési terveket is felülvizsgálni.

A beszélgetés hasznosnak bizonyult. Jó volna, ha azok is meghallgatnák, akik egyes kérdésekben intézkedni tudnak.

Milyen eredményt hoz a textilművek rekonstrukciója?

A városban szinte állandó fubeszédtema a textilművek építkezése, lapunkban is jónehányszor írtunk már róla. S ez természetes is: ekkora gyárépítkezés még sohasem volt. Szegeden. Érdemes megismerkedni vele, mint annak idején, 13 évvel ezelőtt a fonodával ismerkedtünk, a város első modern üzemével. Nemcsak a műszaki adatokkal, hanem azokkal a témákkal is, melyek ezek révén mutatják be az új nagyüzem munkáját.

Új munkalehetőség

Kezdjük a foglalkoztatottsággal. Már csak azért is, mert ez talán a legfontosabb. A beruházás megkezdése előtt 1100 dolgozója volt a textilműveknek, s mire az építkezést befejezik, 3500 lesz. A különbség 2200 ember. Honnan veszik ezt a létszámot? Ennyi szakképzett munkaerő nyilvánvalóan nincs kéznél, hiszen ez lesz a megye első pamutszövődeje. Főképp női munkásokra tart igényt a gyár, egyrészt a helybeliekre, azokra a lányokra, akik az iskola elvégzése után eddig nem tudtak pályát választani, meg a fiatalasszonyokra, akik a lábas fortyogását szívesen cserélnék fel a gépek zenéjével. Azután számítanak a környékiekre is, a mezőgazdaság fejlődése során felszabadult munkásokra.

Annál is inkább megalapozott az említett munkas-igény, mert míg az építkezést kezdetén 20 millió forintot tett ki az az összeg, melyet évente kifizettek a dolgozóknak, a beruházás befejezésekor 64 millió forintra emelkedik. A foglalkoztatottság mértékének és a kifizetett bér összegének növekedése már egymagában is jelentősé teszi a textilműveket Szeged gazdasági életében, ki-hat az utcák, a közlekedési eszközök forgalmára épp-úgy, mint az üzletekre.

Olcsóbb termelés

Aki csak egy kicsit is járatos a közgazdasági kérdésekben, tudja, hogy általában akkor kifizetődő egy-egy árucikk előállítása, ha minél kevesebbe kerül a hozzá felhasznált anyag, s minél több munkát adunk bele. A textilművek anyagigényessége a termelési érték százalékában eddig 69,5 volt, ezután 55,2 lesz. A munkaigényesség a bérhányad szerint korábban 12,1, a beruházás befejezésével 13,1 százalék. Az adatok ilyen szempontból is beszédesen vallanak a fejlődésről.

Az, hogy a fonodó mellé szövőde kerül, olcsóbbá teszi a termelést, rengeteg szállítási költséget takarít meg. Gondoljunk csak bele, nem kell a vasutat vagy a tehergépkocsi-forgalmat terhelni a

fonalak, ládák, csévék fuvarozásával. A népgazdaság számára úgyszólván nagy probléma az áruszállítás zavartalan lebonyolítása, ez a megoldás viszont nem a külső, hanem a belső anyagmozgatás fejlesztését követeli meg. A gazdaságos termelést szolgálja, hogy az üzem nem fonalat, hanem nyersszövetet szállít ki, de ez egyúttal jelzi a következő előrelépés irányát is: a teljes vertikum felé. Ismeretes, hogy a harmadik ötéves terv idején kikészítő üzemet is szeretnének építeni a textilművek újabb üzemei mellé, hogy a gyár végterméke a kész szövet legyen.

De ne szaladjunk annyira előre, bár a jelenlegi fonoda-bővítés és a szövőde építésének félmilliárd forintos költsége 5,8 év alatt térül meg. Ez, ekkora beruházást tekintve, aránylag gyors amortizáció.

Fejlődő színvonal

Korábban az új üzemek tervezésénél rendszerint elkövetették azt a hibát, hogy csak a gépi beruházásra fektettek nagy súlyt, s elhanyagolták a kiszolgáló folyamatok, különösképpen a belső anyagmozgatás korszerű kiépítését. Ebből az általános kosságból következett, hogy egy olyan fiatal üzemben is, mint a textilművek fonodája, az anyagszállítás módszerei elavultak, a harminc év előtti állapotoknak felelnek meg. A mostani építkezés gyökeresen változtat ezen a helyzeten, a géppark, és a technológia megválasztása mellett igen nagy gondot fordít az egyszerű, olcsó anyagmozgatásra is.

Némelyek számára mégis érthetetlennek tűnhet, miért szükséges az alig 13 esztendő óta fonoda rekonstrukciója. Nem volt korszerű már a maga idejében sem? Dehogynem! A textilgyárpár azonban a múlt évtizedben óriási fej-

Előzetes adatok a foglalkoztatottságról, a termelési értékről, az anyagmozgatásról, az új technika alkalmazásáról

lődést ért el, nem túlzás azt állítani, hogy legalább akkora, mint a megelőző fél évszázadban. Most olyan berendezések felszerelésére nyílt mód, mint a PK-221-es nyújtóművek a gyűrűsfonó gépeire, vagy például a Cros-rol alkalmazása a kártoló-gepeken. Ezek a technikai újdonságok — az új gépek üzembelyezésével és a régiek átcsoportosításával — ismét előkelő helyet biztosítanak a pamutfonóiparban, akár európai viszonylatban is, a textilművek fonodája számára.

Termelékeny munka

A szövőde munkájával kapcsolatban elsősorban a termelékenység magas fokát érdemes kiemelni. Ez abból adódik, hogy automatikusan működő szövőszékeket használnak majd. S míg a hagyományos, mechanikai szövőszékekből a legjobb esetben is csupán 6—8-at, a textilművek szövődejében 20 automata képes egyetlen munkásnő kezelni. Természetesen, a többi gépet is úgy választották ki, hogy korszerű technológiával, gazdaságosan lehessen velük termelni.

Az elmondottak ismeretében minden bizonnyal az eddiginél is jobban »mutatnak« a textilművek építkezésének műszaki adatai. Az, hogy 20 ezer négyzetméteres alapterületű csarnokban helyezik el a fonoda új részét és szövődet, ahol 43 ezer fonóorsót és 1230 szövőszéket állítanak üzembe a lehető legalkalmasabb munkakörülmények között. Amikorra a gyár felépül, 1965 végétől a szegedi textilművek évente 9500 tonna pamutfonalat és 33 millió négyzetméter pamutszövetet ad a népgazdaságnak.

Fehér Kálmán

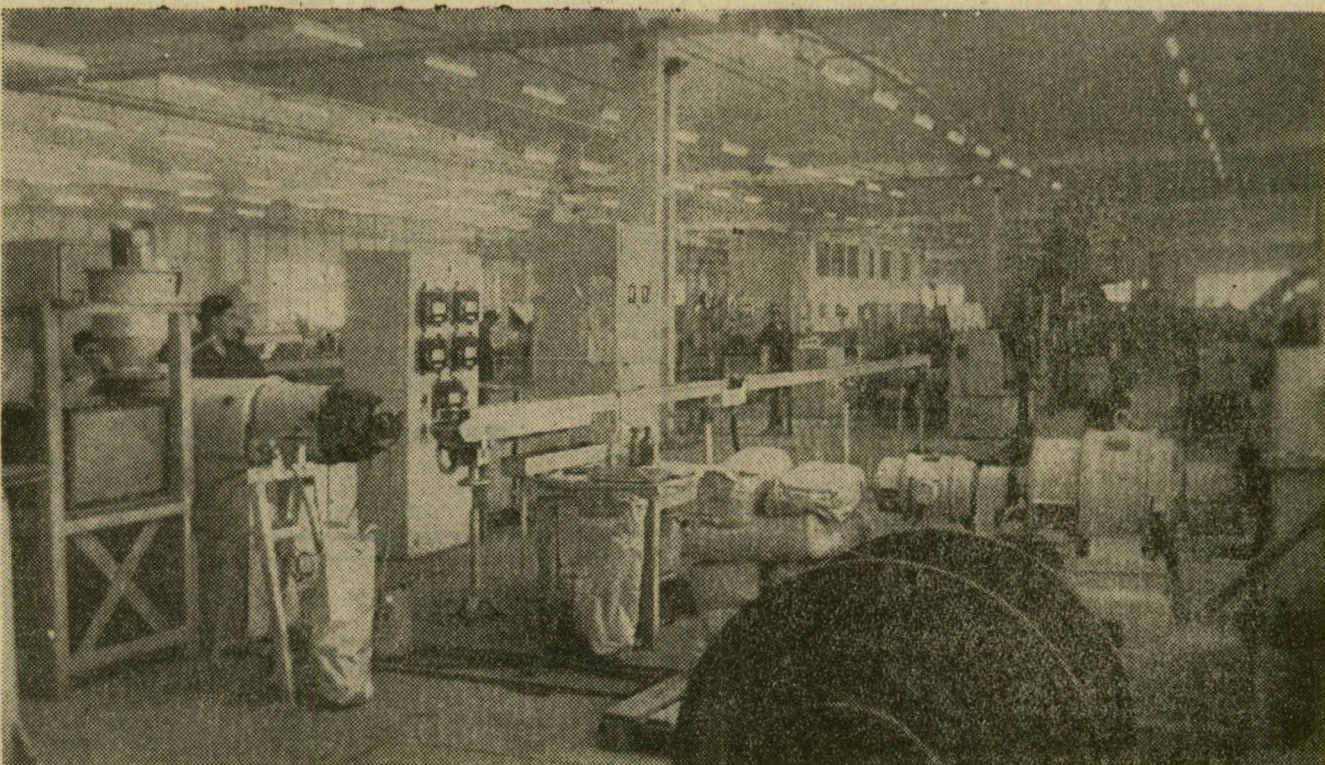
Nyolcszáz előadás 30 ezer hallgató

Idén ünneplik a Műszaki és Természettudományos Egyesületek Szövetsége szegedi intézőbizottsága megalakulásának 15-ik évfordulóját. Az MTESZ tevékenysége igen sokat fejlődött a múlt években, s különösen az 1963-as esztendő hozott sok szép sikert. Tavaly alakult meg az Energiagazdálkodási Tudományos Egyesület Szegeden, s vele tízennyolcra emelkedett a tagegyesületek száma.

Az intézőbizottsághoz tartozó szegedi és szentesi egyesületek, illetve csoportok taglétszáma hatszázzal növekedett, s ma már meghaladja a 3500 főt. Számuk-

ra csaknem 800 rendezvényt tartottak, 30 ezer hallgató részvételével.

Az MTESZ rendezvényei általában megfelelő színvonalon szolgálták a célt, az üzemek és intézmények dolgozói műszaki, tudományos és közgazdasági képzettségének elmélyítését. Ennek érdekében rendezték meg tavaly első ízben Szegeden az üzemi technikai napokat is, melynek sikerei az idén március 1-től 31-ig ismét az üzemi előadássorozatokat, filmvetítéseket és kiállításokat biztosítják a korszerű technika széleskörű népszerűsítését.

Megkétszereződik ebben az évben — 1963-hoz viszonyítva — a kábelgyár termelése. Ehhez nagymértékben hozzájárul a közelmúltban elkészült nagycsarnok, ahol a felszerelt

gépek már teljes kapacitással dolgoznak. A nagycsarnok gépparkját ebben az évben még új modern gépekkel bővítik.